

При навчальному кабінеті впродовж багатьох років працює студентський краснавчий клуб "Подільська веселка". Студенти із задоволенням беруть участь у роботі клубу, спілкування в якому проходить завжди цікаво в і нетрадиційних формах. Це і презентації краснавчих видань, прем'єри нових часописів, зустрічі з лауреатами обласної премії в галузі бібліотечного краснавства, митцями подільського краю, краснавцями та літературно-краснавчі свята: "Великдень на Поділлі", "Ой хто, хто Миколая любить", "Подільське весілля" та багато інших.

Участь у роботі клубу сприяє опануванню студентами навичок з організації краснавчих клубів та засвоєнню ними інноваційних форм масової роботи з читачем та довідково-інформаційного обслуговування абонентів краснавства.

Важливу роль у навчально-виховному процесі відіграють підсумкові заняття з предмета, проведення яких практикуються упродовж багатьох років. На підсумковому відкритому занятті спільна праця викладача та студента переростає у цікавий краснавчий захід, а обов'язковим елементом є організація виставки кращих практичних робіт, рефератів та сценаріїв краснавчих заходів.

Ми прагнемо підготувати нову категорію фахівців, які б досконало володіли інноваційними формами і методами краснавства, вміли впроваджувати нові краснавчі послуги, а також методи новітніх інформаційних технологій у галузі бібліотечного краснавства.

Баніна М.Д.

Деякі питання інформаційного забезпечення бібліотечної освіти

Підготовка кадрів для бібліотечної сфери України переживає зміни, що викликані тенденціями розвитку документальних комунікацій в країні. Об'єктивне обґрунтування змісту бібліотечно-інформаційної освіти можливе принаймні двох прогнозних досліджень: прогнозу самої бібліотечної діяльності та прогнозу галузевої кадрової динаміки. Як відомо, дослідження з цих питань в Україні не проводилися.

Реалізація заявленої 4-х - ступеневої системи вищої освіти в бібліотечно-інформаційній галузі можлива за умови якісного інформаційного забезпечення освіти як сфери діяльності в цілому, так і окремих навчальних закладів. Інформаційне середовище освіти створюється на основі упорядкованого масиву фундаментальної та прикладної, первинної та вторинної інформації. В його основі - пакет спадкоємних взаємообумовлених за змістом нормативно-методичних документів: державних освітніх стандартів на підготовку фахівців різних кваліфікацій, навчальних планів, програм, перспективних планів формування єдиної методичної бази (хоча б на рівні регіонів), його реалізації, ін. При розробці освітнього стандарту на фахівця кваліфікації "молодший спеціаліст" за спеціальністю "Бібліотечна справа" робоча група Міносвіти України зустрілася з недосконалістю його документального забезпечення. Відсутні положення про окремі освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні, посади бібліотечних працівників для "молодшого спеціаліста" у "Класифікаторі професій", диференціація завдань, обов'язків, вимог до знань фахівців певних посад у "Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників", стандартів тощо. Відповідно переліку напрямків та спеціальностей за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями, затвердженому наказом Міністерства культури і мистецтв України №37 від 27.1.98р. є складовою державної компоненти вищої освіти, підготовка за різними спеціальностями "Бібліотекознавство і бібліографія" та "Бібліотечна справа" дає право одержання однакової кваліфікації "бібліотекар-бібліограф". Виходячи з поняття "кваліфікація" в "Державному класифікаторі України", – це нонсенс.

Навчальні плани підготовки спеціалістів з повною вищою освітою не враховують обсяг, якість знань та вмінь, що отримані випускниками 25-ти училищ культури (культури та мистецтв), визначених законом ВНЗ I рівня, що готують молодших спеціалістів.

Таким чином, у вищій бібліотечній освіті не впроваджено у дію робочий механізм реалізації її безперервності та багатоступеневості, хоча окремі факти співпраці навчальних закладів різного рівня акредитації мають місце. Документи, що визначають структуру та зміст навчальної системи, в основному фіксують досягнутий та інтуїтивно бажаний рівень підготовки випускників вузів. Життя потребує втілення ідеї інтеграції освіти, науки та практики, забезпечених науково обґрунтованою організацією управління. Як технологічна основа професії, може використовуватися спеціально розроблена технологія інформаційного аналізу професійного простору.

За умови вирішення певних організаційних і фінансових питань на базі регіональних вузів було б доцільно створити структури по управлінню професіоналізацією бібліотечних спеціалістів, які б виконували функції методико-координаційних центрів з лабораторіями профорієнтації, профвідбору, змісту та методів бібліотечної освіти, профадаптації, прогнозу моделі підготовки. Думка щодо цього вже була висловлена керівниками ХДАК, та шлях до діла дуже довгий. На базі цих структур доцільно організувати збір відповідної, достовірної та надійної інформації, яка б включала не тільки дані про видання, але й відомості з неопублікованих джерел, службової документації, статистичних, соціологічних, фактографічних даних, методичної інформації, відомостей про попит, електронних версій професійних журналів, та формування банків даних, спостереження за динамікою їх змін. Ці дані в подальшому могли б використовуватися для аналізу та прийняття рішень учасниками навчального процесу щодо завдань і змісту бібліотечно-інформаційної освіти в окремих навчальних закладах і в освітній політиці бібліотечної сфери в цілому. В цьому могли б допомогти інформаційні технології класу Workflion, які активно впливають на процес роботи з документами у вигляді відповідних до ситуації підказок і навіть диктують необхідну послідовність дій (у межах вибраного користувачем алгоритму). Останнє, в свою чергу, потребує розробки концепцій, пропозицій, програм щодо стратегії і тактики проведення експертних оцінок та створення методичної експертної групи. Настав час термінового вирішення цього питання, бо наукове обґрунтування рішень стосовно посадово-кваліфікаційної структури бібліотек, її відповідності освітнім кваліфікаційним стандартам, визначення структурно-змістовних аспектів навчання та багатьох інших питань неможливе і приводить не тільки до виникнення суперечливих нормативних документів, але й марних витрат державних грошей.

В "Теорії управління" важливою умовою забезпечення якісного результату діяльності будь-якої системи є якість кадрового персоналу. Соціологічні дослідження свідчать, що головним джерелом інформації для студента є викладач, а вже потім документ. Для викладача, крім документальних матеріалів, постійним поштовхом до самовдосконалення є спілкування з колегами, вивчення та аналіз "чужого" досвіду, участь у науковій роботі. Педагогічний склад і вузівських, і училищних викладачів останнім часом змінився майже наполовину за рахунок природного фактору зміни поколінь. Географічне розташування ВНЗ III-IV рівнів, які готують "бібліотекарі-бібліографів", дозволяє їм впливати на стан бібліотечної освіти майже всіх регіонів України. Вони могли б виступати організаторами проведення регіональних конференцій (нарад), постійно діючих семінарів (в тому числі комп'ютерних) з питань бібліотечної освіти за участю науковців, представників училищ відповідних областей та провідних спеціалістів бібліотечної справи. Такі форми підвищення

кваліфікації дозволяє заповідати їх до процесів засвоєння і розробки освітніх стандартів, нових вимог до професійної освіти, сприяти впровадженню інтеграційних процесів в освіті. Сьогодні треба вирішувати питання професійно-педагогічної підготовки і перепідготовки викладачів, які однаково володіли б і бібліотечними знаннями і автоматизованими технологіями. Необхідна організація цілеспрямованих курсів для викладачів училищ.

Успіху підготовки фахівців у системі "училище-інститут-університет, академія" будуть сприяти прямі та зворотні звязки між ВНЗ та керівними органами, діяльність яких на сьогодні підтверджує відоме положення: в великих організаційних системах відставання координації від спеціалізації є закономірністю. В умовах адаптації структури управління бібліотечною освітою до нових обставин, недосконалості нормативної бази співробітництво між ВНЗ різних рівнів повинно стати тісним, системно і змістово структурованим, на основі спільної праці з метою розробки і впровадження єдиності вимог до організації навчально-виховного процесу, спадкоємності форм та методів навчання на загальній методичній базі за умови врахування науково-методичного досвіду, традицій, творчої діяльності кожного ВНЗ. Бібліотечний справі Україні взагалі потреба розробка теорії практики бібліотичної освіти, побудована на результатах соціологічних, педагогічних досліджень та менеджменту системи освіти. Вона даст можливість визначити мету, структуру, принципи її організації та управління, стане інструментом реформування та подальшої адаптації системи до змін, умов життя.

Шепелєва Л.К.

Денкі проблеми реалізації нових шляхів формування спеціаліста бібліотечної справи в сучасних умовах

Політика незалежної Української держави, її Конституція забезпечують умови для збереження й всебічного розвитку української культури як важливого чинника розбудови повноцінного, демократичного суспільства, основа для формування цілісної культурно-національної ідентичності, успішного розвитку ІІ народу, як повноцінного членя світової співдружності, співтворця світової культури.

Важко уявити сучасне життя без книги і бібліотеки. Сучасні бібліотеки сьогодні – це не тільки сучасні документально-інформаційні структури, здатні забезпечити потрібну інформацію кожному, це культурно-дозвіллєні центри, які об'єднують читачів за інтересами. В бібліотеках сьогодні кожна людина має змогу розвивати свої творчі здібності.

В сучасних умовах розбудови Української держави постас настінна вимога подальшого розширення соціальної функції, неукільного підвищення рівня бібліотечно-бібліографічного обслуговування, поліпшення забезпечення інформаційних потреб науки, освіти, культури виробництва, широких верств населення.

Перебудова громадсько-політичного, економічного життя суспільства повною мірою охопила і бібліотечну справу, торкнулася всіх аспектів діяльності бібліотек, зумовила переосмислення найбільш раціональних шляхів ІІ розвитку на основі автоматизації технологічних процесів. Посилена увага до розвитку всіх сфер культурного життя суспільства порушило проблеми підготовки бібліотечних кадрів.

У демографічному суспільстві доступ до знань і свободи вибору необхідних джерел і каналів інформації – невід'ємне право кожної людини. Бібліотека може сприяти забезпеченню цього права тільки у тому випадку, коли суспільство створює для цього необхідні умови і відповідне фінансування, сучану матеріально-технічну базу, пріоритетне

книгопостачання, можливість підготовки і перепідготовки кадрів, підвищення престижу бібліотечної професії.

Сучасний розвиток суспільства по-новому поставив проблеми бібліотечної діяльності та бібліотечної професії. Переход суспільства до ринкової економіки висвітлює необхідність суттєвих змін у системі бібліотечної освіти. Сьогодні виникає потреба не тільки у професійно підготовлених і духовно розчинютих фахівцях, але й спеціалістах, які чітко орієнтуються у кон'юнктурі ринку, найновіших тенденціях розвитку науки, техніки, виробничих технологій тощо. Сучасний бібліотечний працівник повинен володіти професійними енциклопедичними знаннями, любити книгу і свого читача, бути психологом і педагогом. А сьогодні особливого значення набувають такі соціальні якості, як гнучкість мислення, його вин передчуний характер, високий професіоналізм, компетентність, заповідність, зміння спілкуватись з людьми, нестандартність вирішення проблем, які виникають.

Завдання бібліотек сьогодні – забезпечувати різноманітні інформаційні потреби як суспільства в цілому, так і окремих громад, створювати при цьому комфортні умови для споживачів.

В нинішніх умовах спостерігається тенденція до скорочення мережі бібліотек. Особливо це стосується публічних, профспілкових, шкільних бібліотек та бібліотек ПТУ. Якщо певне скорочення кількості спеціалізованих та профспілкових бібліотек може відбуватися безпомісно у великих містах, то в населених пунктах, де по суті сільська або районна бібліотека є єдиною у своєму регіоні, таке скорочення недопустиме. Це ж позначається і на подальшому працевлаштуванні наших випускників.

Докорінні перетворення у сфері народного господарства, реформування системи освіти в Україні вимагають нових підходів до визначення змісту підготовки спеціалістів. Перш за все, потребують перегляду існуючі навчальні програми та створення нових спеціалізацій, які будуть відкриті, щоб бути більш конкурентоспроможними на ринку праці.

Кращому засвоєнню програмного матеріалу студентами сприяє оновлення і розробка нових методик викладання на базі сучасних інформаційних технологій. Сьогодні велике значення має комплексне використання прийомів, методів і засобів призначення студентів до знань, цілеспрямованої організації самостійної роботи. І особливо велике значення для підвищення ролі самостійної роботи студентів, індивідуалізації навчання надається забезпечення навчально-методичними матеріалами. З кожної дисципліни важливо створити систему методичних матеріалів на допомогу самостійній роботі над програмним матеріалом.

Перспективний напрямок роботи – це розробка матеріалів для використання на комп'ютерах при проведенні різних форм занять, розповсюдження методичних матеріалів на дисках.

Велика увага повинна приділятись індивідуалізації навчання, враховувати при цьому підготовленість, обдарування, здібності кожного студента.

Слід звернути увагу на стимулювання навчання студентів, використовуючи при цьому і діалогові форми роботи на лекціях, моделюючи і аналізуючи конкретні виробничі ситуації, імітуючи професійну діяльність, слід заливати студентів до складання опорного конспекту, систематизуючої таблиці, використовувати метод "мозкового штурму".

Сучасний фахівець повинен володіти іноземною мовою. Добре, що за навчальним планом збільшено кількість годин на вивчення іноземної мови. Це необхідно, щоб наші випускники ефективніше працювали в спеціалізованих відділах, успішно долали мовний бар'єр при доступі до інформації на іноземних мовах.